

Tiếp cận hoạt động tiêu chuẩn hóa trong lĩnh vực thông tin và tư liệu (*) theo Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật

ThS Phan Huy Quế
Cục Thông tin KH&CN Quốc gia

Giới thiệu khái quát về Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật. Nêu các lý do của việc tiếp cận hoạt động tiêu chuẩn hóa trong lĩnh vực thông tin và tư liệu theo Luật này và các nội dung cần được triển khai. Đưa ra các đề nghị cụ thể nhằm hoàn thiện hoạt động nói trên.

Tiêu chuẩn hoá là một trong những hoạt động liên quan không chỉ đến những vấn đề thực tiễn mà cả những vấn đề tiềm ẩn mang tính định hướng phát triển của tương lai. Hoạt động tiêu chuẩn hoá giúp các hoạt động kinh tế-xã hội được tiến hành nền nếp, hiệu quả và tạo tiền đề cho sự phát triển hài hòa và hợp tác trong mọi lĩnh vực của đời sống kinh tế-xã hội. Trong lĩnh vực thông tin và tư liệu (TTTL), tiêu chuẩn hoá góp phần nâng cao hiệu quả hoạt động TTTL trên cơ sở thống nhất và hợp lý hoá quy trình, sản phẩm của dây chuyền hoạt động, nâng cao hiệu suất lao động của cán bộ thông tin-thư viện, bảo đảm chất lượng lao động bằng cách thiết lập các định mức hợp lý, các yêu cầu và

phương pháp đối với lao động thông tin; hoàn thiện việc tổ chức quản lý hoạt động TTTL; bảo đảm mối liên hệ tương tác giữa các cơ quan TTTL tất cả các cấp trong phạm vi quốc gia và quốc tế. Tiêu chuẩn hóa ngày càng trở nên quan trọng trong điều kiện hoạt động TTTL đang từng bước được tin học hoá, hiện đại hoá và nhu cầu chia sẻ nguồn thông tin giữa các cơ quan TTTL trong nước và quốc tế ngày càng trở nên cấp thiết.

Với vai trò quan trọng như vậy, những năm gần đây, hoạt động tiêu chuẩn hoá trong lĩnh vực TTTL đã được chú trọng phát triển tương đối toàn diện. Cùng với việc xây dựng và công bố tiêu chuẩn, công tác đào tạo-bồi dưỡng kiến thức và các công trình nghiên cứu về tiêu

(*) “Lĩnh vực thông tin và tư liệu” được sử dụng vì thông tin và tư liệu là một lĩnh vực tiêu chuẩn hoá, phù hợp với tên gọi của Ban kỹ thuật tiêu chuẩn về thông tin và tư liệu (TCVN/TC46 Information and Documentation). Theo thông lệ, ngoài hoạt động thông tin và thư viện, tiêu chuẩn hoá lĩnh vực thông tin và tư liệu còn bao gồm cả hoạt động lưu trữ và xuất bản.

Nghiên cứu - Trao đổi

chuẩn cũng dành được sự quan tâm thích đáng. Tuy nhiên, đang tồn tại những cách tiếp cận khác nhau về một số vấn đề của hoạt động tiêu chuẩn hoá trong lĩnh vực TTTL như thuật ngữ, tính chất và hiệu lực của các tiêu chuẩn, xây dựng và áp dụng tiêu chuẩn, v.v... gây trở ngại nhất định trong việc phát triển và hoàn thiện công tác tiêu chuẩn hoá trong lĩnh vực TTTL nước nhà, đặc biệt là trong hoạt động nghiên cứu, giảng dạy về tiêu chuẩn hoá. Một trong những nguyên nhân là do tiêu chuẩn hoá vẫn đang là hoạt động mới mẻ trong các cơ quan TTTL nước ta. Các cách tiếp cận khác nhau bắt nguồn từ những thông tin được cập nhật từ các quốc gia, tổ chức quốc tế có trình độ và cách thức tổ chức hoạt động tiêu chuẩn hoá khác nhau. Theo tôi, để giải quyết tồn tại này, cần dựa trên cơ sở pháp lý để tiếp cận hoạt động tiêu chuẩn hoá trong lĩnh vực TTTL, trước mắt nhằm thống nhất về một số vấn đề cơ bản của hoạt động tiêu chuẩn hoá, góp phần từng bước nâng cao hiệu quả của tiêu chuẩn hoá trong hoạt động TTTL. Cơ sở pháp lý này là Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật.

1. Lý do tiếp cận hoạt động tiêu chuẩn hoá lĩnh vực thông tin và tư liệu theo Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật

1.1. Sơ lược về Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật

Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật (Luật TCQCKT) được Quốc hội thông qua tại kỳ họp thứ 9, Khóa XI, ngày 29 tháng 6 năm 2006 và chính thức có hiệu lực từ 01/01/2007. Luật bao gồm 7 chương, 71 điều với những nội dung chính như sau:

- Chương I: Những quy định chung, bao gồm các quy định về phạm vi điều chỉnh; đối tượng áp dụng; giải thích từ ngữ; nguyên tắc cơ bản của hoạt động trong lĩnh vực TCQCKT; chính sách của Nhà nước; hợp tác quốc tế; những hành vi bị nghiêm cấm trong hoạt động trong lĩnh vực TCQCKT.

- Chương II: Xây dựng, công bố và áp dụng tiêu chuẩn, bao gồm các quy định về hệ thống tiêu chuẩn quốc gia; trách nhiệm xây dựng, thẩm định, công bố tiêu chuẩn; loại tiêu chuẩn; căn cứ xây dựng tiêu chuẩn; quy hoạch, kế hoạch xây dựng tiêu chuẩn quốc gia; quyền của tổ chức, cá nhân tham gia xây dựng tiêu chuẩn quốc gia; Ban kỹ thuật tiêu chuẩn quốc gia; trình tự, thủ tục xây dựng, thẩm định, công bố tiêu chuẩn quốc gia; nội dung thẩm định dự thảo tiêu

Nghiên cứu - Trao đổi

chuẩn quốc gia; rà soát, sửa đổi, bổ sung, thay thế, huỷ bỏ tiêu chuẩn quốc gia; xây dựng và công bố tiêu chuẩn cơ sở; xuất bản và phát hành tiêu chuẩn; thông báo, phổ biến tiêu chuẩn quốc gia; nguyên tắc áp dụng tiêu chuẩn; nguồn kinh phí xây dựng tiêu chuẩn.

- Chương III: Xây dựng, ban hành và áp dụng quy chuẩn kỹ thuật, bao gồm các quy định về hệ thống quy chuẩn kỹ thuật và ký hiệu quy chuẩn kỹ thuật; trách nhiệm xây dựng, thẩm định, ban hành quy chuẩn kỹ thuật; loại quy chuẩn kỹ thuật; quy hoạch, kế hoạch xây dựng quy chuẩn kỹ thuật; căn cứ xây dựng quy chuẩn kỹ thuật; quyền của tổ chức, cá nhân tham gia xây dựng quy chuẩn kỹ thuật; trình tự, thủ tục xây dựng, thẩm định, ban hành quy chuẩn kỹ thuật; nội dung thẩm định, hiệu lực thi hành quy chuẩn kỹ thuật; rà soát, sửa đổi, bổ sung, thay thế, huỷ bỏ quy chuẩn kỹ thuật; thông báo, phổ biến, đăng ký, xuất bản, phát hành quy chuẩn kỹ thuật; trách nhiệm, nguyên tắc, phương thức áp dụng quy chuẩn kỹ thuật; nguồn kinh phí xây dựng quy chuẩn kỹ thuật.

- Chương IV: Đánh giá sự phù hợp với TCQCKT, bao gồm các quy định về yêu cầu, hình thức đánh giá; chứng nhận, công bố hợp chuẩn và hợp quy; tổ chức chứng nhận sự phù hợp; hoạt động công nhận và thừa

nhận lẫn nhau.

- Chương V: Trách nhiệm của cơ quan, tổ chức, cá nhân hoạt động trong lĩnh vực tiêu chuẩn và lĩnh vực quy chuẩn kỹ thuật, bao gồm các quy định về trách nhiệm của Chính phủ; trách nhiệm của Bộ KH&CN; trách nhiệm của Bộ, cơ quan ngang Bộ, cơ quan thuộc Chính phủ; trách nhiệm của UBND tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương; trách nhiệm của tổ chức, cá nhân sản xuất, kinh doanh; trách nhiệm của hội, hiệp hội trong hoạt động TCQCKT.

- Chương VI: Thanh tra, xử lý vi phạm, giải quyết khiếu nại, tố cáo và tranh chấp về hoạt động trong lĩnh vực TCQCKT.

- Chương VII: Điều khoản thi hành.

Ngày 01/8/2007 Chính phủ đã ban hành Nghị định số 127/2007/NĐ-CP quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật.

1.2. Lý do tiếp cận hoạt động tiêu chuẩn hoá lĩnh vực thông tin và tư liệu theo Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật

- Luật TCQCKT là cơ sở pháp lý cao nhất cho hoạt động tiêu chuẩn hoá của các lĩnh vực:

Tiêu chuẩn hoá là hoạt động chung, bao trùm toàn bộ các ngành kinh tế-xã hội. Trong phạm vi quốc

Nghiên cứu - Trao đổi

gia, hoạt động tiêu chuẩn hoá các ngành (lĩnh vực) chịu sự điều phối của các cơ quan có thẩm quyền (cơ quan tiêu chuẩn quốc gia) nhằm bảo đảm sự thống nhất về cơ sở lý luận và phương pháp luận trong quốc gia, phù hợp với thông lệ quốc tế. Cơ quan tiêu chuẩn quốc gia của Việt Nam là Tổng cục Tiêu chuẩn-Đo lường-Chất lượng (thuộc Bộ KH&CN). Hiện nay, cơ quan này điều phối hoạt động tiêu chuẩn hoá quốc gia bằng công cụ pháp luật là Luật TCQCKT. Hoạt động tiêu chuẩn hoá các lĩnh vực phải tuân thủ các quy định của Luật TCQCKT. Hoạt động tiêu chuẩn hoá lĩnh vực TTTL cũng không là ngoại lệ.

- Luật TCQCKT đảm bảo sự thống nhất trong hoạt động tiêu chuẩn hoá của các lĩnh vực:

Sự khác nhau duy nhất trong hoạt động tiêu chuẩn hoá của mỗi lĩnh vực chỉ là đối tượng tiêu chuẩn hoá. Những vấn đề khác như khái niệm chung, loại hình tiêu chuẩn, hiệu lực tiêu chuẩn, quy trình xây dựng và ban hành tiêu chuẩn, nguyên tắc áp dụng tiêu chuẩn, v.v... đều được quy định thống nhất trong Luật TCQCKT. Điều này đảm bảo sự thống nhất trong hoạt động tiêu chuẩn hoá của các lĩnh vực, trên cơ sở đó, đảm bảo sự thống nhất của hoạt động tiêu chuẩn hoá quốc gia. Sẽ không tồn tại

những cách hiểu khác nhau về khái niệm tiêu chuẩn, hoạt động lĩnh vực tiêu chuẩn, loại hình tiêu chuẩn, hiệu lực tiêu chuẩn, v.v... giữa những người tham gia hoạt động tiêu chuẩn trong ngành TTTL, cũng như giữa ngành TTTL với các ngành khác.

2. Một số nội dung của hoạt động tiêu chuẩn hoá lĩnh vực thông tin và tư liệu cần tiếp cận theo Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật

Như đã trình bày ở trên, Luật TCQCKT quy định thống nhất những nội dung chủ yếu trong hoạt động TCQCKT như: khái niệm chung; hệ thống tiêu chuẩn và quy chuẩn kỹ thuật; nguyên tắc xây dựng; thẩm quyền xây dựng, thẩm định, công bố và ban hành; quy trình xây dựng và ban hành; nguyên tắc áp dụng; đánh giá sự phù hợp, v.v... Bài viết này chỉ đề cập đến một số vấn đề đang nổi cộm trong hoạt động tiêu chuẩn hoá lĩnh vực TTTL, cụ thể là: thuật ngữ; hệ thống TCQCKT; rà soát, sửa đổi, bổ sung, thay thế, hủy bỏ TCQCKT; nguyên tắc áp dụng TCQCKT.

2.1. Thuật ngữ

Một số thuật ngữ cơ bản sau đây trong Luật TCQCKT cần được xem xét để áp dụng thống nhất trong hoạt động tiêu chuẩn hoá lĩnh vực TTTL:

a) Tiêu chuẩn: theo Khoản 1 Điều 3 Luật TCQCKT, "*Tiêu chuẩn là quy*

Nghiên cứu - Trao đổi

định về đặc tính kỹ thuật và yêu cầu quản lý dùng làm chuẩn để phân loại, đánh giá sản phẩm, hàng hoá, dịch vụ, quá trình, môi trường và các đối tượng khác trong hoạt động kinh tế-xã hội nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả của các đối tượng này” và “Tiêu chuẩn do một tổ chức công bố dưới dạng văn bản để tự nguyện áp dụng”.

Như vậy, tiêu chuẩn có thể được nhận dạng như sau:

- Là văn bản quy định đặc tính kỹ thuật và yêu cầu quản lý đối với sản phẩm, hàng hoá, dịch vụ, quá trình, môi trường và các đối tượng khác trong hoạt động kinh tế-xã hội;

- Do một tổ chức công bố. Trong một quốc gia, có thể có nhiều tổ chức - do Chính phủ hoặc các hiệp hội, doanh nghiệp, cá nhân thành lập - cùng tiến hành hoạt động tiêu chuẩn. Tuy nhiên, chỉ một tổ chức duy nhất trong số này được công nhận là tổ chức tiêu chuẩn quốc gia. Ở Việt Nam, như đã nói ở trên, tổ chức tiêu chuẩn quốc gia là Tổng cục Tiêu chuẩn-Đo lường-Chất lượng, trực thuộc Bộ KH&CN.

- Tiêu chuẩn được áp dụng tự nguyện, không bắt buộc.

Trước khi có Luật TCQCKT, các nhà nghiên cứu và giảng dạy về tiêu chuẩn trong lĩnh vực TTTL thường sử dụng định nghĩa về tiêu chuẩn

trong TCVN 6450:1998 (đã được thay thế bằng TCVN 6450:2007, tương đương với ISO/IEC Guide 2:1996). Về bản chất, định nghĩa này không khác so với định nghĩa ghi trong Luật TCQCKT. Tuy nhiên, do cách thể hiện khác nhau nên đã gây ra một số hiểu lầm về khái niệm tiêu chuẩn. Một số người cho rằng, tiêu chuẩn là do cơ quan có thẩm quyền (được hiểu là cơ quan nhà nước) ban hành, và vì thế, tiêu chuẩn hàm nghĩa bắt buộc áp dụng. Đồng thời với thuật ngữ tiêu chuẩn, còn xuất hiện một số thuật ngữ khác, ví dụ: “chuẩn nghiệp vụ”. Thuật ngữ này không có trong Luật TCQCKT cũng như trong TCVN 6450:2007. Rất khó đưa ra giải thích “chuẩn nghiệp vụ” là thế nào, vì nói theo cách thông thường (khẩu ngữ) thì đối với lĩnh vực TTTL, tiêu chuẩn cũng chính là “chuẩn nghiệp vụ” của lĩnh vực này.

b) Quy chuẩn kỹ thuật: theo Khoản 2 Điều 3 Luật TCQCKT, “*Quy chuẩn kỹ thuật là quy định về mức giới hạn của đặc tính kỹ thuật và yêu cầu quản lý mà sản phẩm, hàng hoá, dịch vụ, quá trình, môi trường và các đối tượng khác trong hoạt động kinh tế-xã hội phải tuân thủ để bảo đảm an toàn, vệ sinh, sức khoẻ con người; bảo vệ động vật, thực vật, môi trường; bảo vệ lợi ích và an ninh quốc gia, quyền lợi của người tiêu dùng và các yêu cầu thiết*

Nghiên cứu - Trao đổi

yếu khác” và “Quy chuẩn kỹ thuật do cơ quan nhà nước có thẩm quyền ban hành dưới dạng văn bản để bắt buộc áp dụng”.

Quy chuẩn kỹ thuật là khái niệm ít được đề cập trong hoạt động tiêu chuẩn hoá lĩnh vực TTTL. Từ định nghĩa trên, quy chuẩn kỹ thuật khác với tiêu chuẩn ở các khía cạnh như sau:

- Quy chuẩn kỹ thuật quy định về mức giới hạn của đặc tính kỹ thuật và yêu cầu quản lý mà sản phẩm, hàng hoá, dịch vụ, quá trình, môi trường và các đối tượng khác trong hoạt động kinh tế-xã hội phải tuân thủ;

- Quy chuẩn kỹ thuật do cơ quan nhà nước có thẩm quyền ban hành;

- Quy chuẩn kỹ thuật có hiệu lực bắt buộc áp dụng.

c) Hoạt động trong lĩnh vực tiêu chuẩn: theo Khoản 3 Điều 3 Luật TCQCKT, *“Hoạt động trong lĩnh vực tiêu chuẩn là việc xây dựng, công bố và áp dụng tiêu chuẩn, đánh giá sự phù hợp với tiêu chuẩn”.*

Như vậy, hoạt động trong lĩnh vực tiêu chuẩn (thường gọi là hoạt động tiêu chuẩn hoá) bao gồm 4 nội dung: xây dựng tiêu chuẩn, công bố tiêu chuẩn, áp dụng tiêu chuẩn và đánh giá sự phù hợp với tiêu chuẩn. Từ trước đến nay trong lĩnh vực TTTL, hoạt động tiêu chuẩn hoá thường chỉ được coi là bao gồm 3 nội dung: xây

dựng, công bố và áp dụng tiêu chuẩn.

d) Hoạt động trong lĩnh vực quy chuẩn kỹ thuật: theo Khoản 4 Điều 3 Luật TCQCKT, *“Hoạt động trong lĩnh vực quy chuẩn kỹ thuật là việc xây dựng, ban hành và áp dụng quy chuẩn kỹ thuật, đánh giá sự phù hợp với quy chuẩn kỹ thuật”.*

đ) Đánh giá sự phù hợp: theo Khoản 5 Điều 3 Luật TCQCKT, *“Đánh giá sự phù hợp là việc xác định đối tượng của hoạt động trong lĩnh vực tiêu chuẩn và đối tượng của hoạt động trong lĩnh vực quy chuẩn kỹ thuật phù hợp với đặc tính kỹ thuật và yêu cầu quản lý quy định trong tiêu chuẩn tương ứng và quy chuẩn kỹ thuật tương ứng...”.*

Đánh giá sự phù hợp là khái niệm còn mới mẻ đối với hoạt động tiêu chuẩn hoá lĩnh vực TTTL, bởi từ trước đến nay, hoạt động này được coi là bắt đầu từ việc xây dựng tiêu chuẩn và kết thúc bằng việc áp dụng chúng. Rất có thể, khi một vài cơ quan thông tin-thư viện, ví dụ như Thư viện Đại học Bách khoa Hà Nội, thành công trong việc nghiên cứu áp dụng hệ thống tiêu chuẩn quản lý chất lượng (TCVN ISO 9001:2000), vấn đề đánh giá sự phù hợp sẽ được đề cập nhiều hơn.

2.2. Hệ thống, ký hiệu tiêu chuẩn và quy chuẩn kỹ thuật

Hệ thống, ký hiệu TCQCKT được

Nghiên cứu - Trao đổi

quy định tại Điều 10 và Điều 11 Luật TCQCKT như sau:

- Hệ thống tiêu chuẩn và ký hiệu tiêu chuẩn của Việt Nam bao gồm:

+ Tiêu chuẩn quốc gia, ký hiệu là TCVN;

+ Tiêu chuẩn cơ sở, ký hiệu là TCCS.

- Hệ thống quy chuẩn kỹ thuật và ký hiệu quy chuẩn kỹ thuật của Việt Nam bao gồm:

+ Quy chuẩn kỹ thuật quốc gia, ký hiệu là QCVN;

+ Quy chuẩn kỹ thuật địa phương, ký hiệu là QCĐP.

Như vậy, trong tất cả các lĩnh vực kinh tế-xã hội, trong đó có lĩnh vực TTTL, chỉ tồn tại 4 loại TC và QCKT, đó là: Tiêu chuẩn quốc gia (TCVN), Tiêu chuẩn cơ sở (TCCS), Quy chuẩn kỹ thuật quốc gia (QCVN) và Quy chuẩn kỹ thuật địa phương (QCĐP).

2.3. Rà soát, sửa đổi, bổ sung, thay thế, hủy bỏ tiêu chuẩn và quy chuẩn kỹ thuật

Tiêu chuẩn (TC) và Quy chuẩn kỹ thuật (QCKT) không phải là bất biến, bởi lẽ các đối tượng của TC và QCKT không ngừng phát triển và hoàn thiện. Điều này đòi hỏi TC và QCKT đã ban hành phải được định kỳ xem xét, rà soát để sửa đổi, bổ sung, thay thế, hủy bỏ khi cần cho

phù hợp với sự thay đổi các đối tượng của TC và QCKT.

Luật TCQCKT quy định về vấn đề này như sau:

a) Đối với tiêu chuẩn quốc gia: “*Bộ Khoa học và Công nghệ chủ trì, phối hợp với Bộ, cơ quan ngang Bộ, cơ quan thuộc Chính phủ tổ chức rà soát tiêu chuẩn quốc gia định kỳ 3 năm một lần hoặc sớm hơn khi cần thiết, kể từ ngày tiêu chuẩn được công bố*” (Khoản 1 Điều 19 Luật TCQCKT). Kết quả rà soát sẽ quyết định việc giữ nguyên, sửa đổi, thay thế hoặc hủy bỏ tiêu chuẩn quốc gia.

Như vậy, việc rà soát, sửa đổi, bổ sung, thay thế và hủy bỏ được quy định trong Luật TCQCKT chỉ cho tiêu chuẩn quốc gia (TCVN), không áp dụng cho tiêu chuẩn cơ sở. Lý do, có lẽ từ nguyên tắc áp dụng tiêu chuẩn cơ sở, sẽ được trình bày ở phần sau.

b) Đối với quy chuẩn kỹ thuật: “*Cơ quan ban hành quy chuẩn kỹ thuật tổ chức rà soát quy chuẩn kỹ thuật định kỳ 5 năm một lần hoặc sớm hơn khi cần thiết, kể từ ngày ban hành*” (Khoản 1 Điều 35 Luật TCQCKT).

Như vậy, quy định về rà soát, sửa đổi, bổ sung, thay thế và hủy bỏ được áp dụng cho cả hai loại quy chuẩn kỹ thuật là QCVN và QCĐP.

Nghiên cứu - Trao đổi

Việc rà soát, sửa đổi, bổ sung, thay thế và huỷ bỏ tiêu chuẩn hầu như chưa được quan tâm trong hoạt động tiêu chuẩn hoá lĩnh vực TTTL. Hầu hết các TCVN về TTTL được công bố từ những năm 90 thế kỷ XX nhưng chưa một lần được rà soát (Ví dụ: TCVN 4523-88, TCVN 4524-88, TCVN 4743-89, TCVN 5453-1991, TCVN 5697-1992, TCVN 5698-1992, TCVN 7539: 2005).

2.4. Nguyên tắc áp dụng tiêu chuẩn và quy chuẩn kỹ thuật

a) Đối với tiêu chuẩn:

• *“Tiêu chuẩn được áp dụng trên nguyên tắc tự nguyện. Toàn bộ hoặc một phần tiêu chuẩn cụ thể trở thành bắt buộc áp dụng khi được viện dẫn trong văn bản quy phạm pháp luật, quy chuẩn kỹ thuật”* (Khoản 1 Điều 23 Luật TCQCKT).

Theo quy định trên, nếu muốn toàn bộ hoặc một phần TCVN hoặc TCCS trở thành bắt buộc áp dụng trong lĩnh vực TTTL thì có hai cách là:

- Viện dẫn TCVN hoặc TCCS vào một văn bản quy phạm pháp luật lĩnh vực TTTL. Ví dụ: Quyết định, Thông tư,... của Bộ trưởng các Bộ: Khoa học và Công nghệ (quản lý nhà nước hoạt động thông tin); Văn hoá-Thể thao và Du lịch (quản lý nhà nước hoạt động thư viện, xuất bản); Nội vụ (quản lý nhà nước hoạt động lưu trữ), v.v...

- Viện dẫn TCVN hoặc TCCS trong một quy chuẩn kỹ thuật lĩnh vực TTTL.

• *“Tiêu chuẩn cơ sở được áp dụng trong phạm vi quản lý của tổ chức công bố tiêu chuẩn”* (Khoản 2 Điều 23 Luật TCQCKT)

Theo Luật TCQCKT, tổ chức công bố TCCS (chưa được xem xét cụ thể trong bài viết này) là: tổ chức kinh tế; cơ quan nhà nước, đơn vị sự nghiệp và tổ chức xã hội-nghề nghiệp. Những tổ chức này có thẩm quyền xây dựng và công bố TCCS thuộc lĩnh vực hoạt động của mình và các TCCS này chỉ được áp dụng trong phạm vi quản lý của tổ chức.

Như vậy, theo quy định, để có những TCCS áp dụng rộng rãi trong lĩnh vực TTTL, các tổ chức sau đây nên xây dựng và công bố TCCS: Cục Thông tin KH&CN Quốc gia (Bộ KH&CN); Vụ Thư viện, Cục Xuất bản (Bộ VH-TT-DL) và Cục Lưu trữ Nhà nước (Bộ Nội vụ).

b) Đối với quy chuẩn kỹ thuật:

“Quy chuẩn kỹ thuật được áp dụng bắt buộc trong hoạt động sản xuất, kinh doanh và các hoạt động kinh tế-xã hội khác” (Khoản 1 Điều 38 Luật TCQCKT).

Như vậy, để đạt được sự thống nhất cao trong hoạt động TTTL, cần xây dựng và ban hành quy chuẩn kỹ thuật. Tuy nhiên, theo quy định của Luật TCQCKT, thẩm quyền ban

Nghiên cứu - Trao đổi

hành QCVN thuộc các Bộ trưởng, thủ trưởng cơ quan ngang Bộ, thủ trưởng cơ quan thuộc Chính phủ; thẩm quyền ban hành QCDP thuộc chủ tịch UBND tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương. Trong lĩnh vực TTTL, quy chuẩn kỹ thuật thuộc thẩm quyền ban hành của Bộ trưởng các Bộ: Khoa học và Công nghệ; Văn hoá, Thể thao và Du lịch; Nội vụ.

3. Đề nghị

Để từng bước thống nhất, phát triển và hoàn thiện hoạt động tiêu chuẩn trong lĩnh vực TTTL theo Luật TCQCKT, người viết bài này có một vài đề nghị như sau:

- Thống nhất trong sử dụng các khái niệm cơ bản: tiêu chuẩn; quy chuẩn kỹ thuật; hoạt động tiêu chuẩn hoá theo Luật TCQCKT. Những khái niệm không có trong Luật TCQCKT, đề nghị sử dụng theo TCVN 6450:2007;

- Trên cơ sở quy định của Luật TCQCKT về đặc điểm hình thức, xuất xứ và quá trình hình thành TCQCKT, cần nhận dạng lại và “đặt tên” cho đúng một số đối tượng từ trước đến nay vẫn được gọi là các tiêu chuẩn. Ví dụ: các khung phân loại, từ điển từ khóa, thesaurus, v.v...;

- Hoạt động TTTL nước ta đang trong quá trình phát triển và hội nhập. Trong khi đó, công tác tiêu chuẩn hoá lĩnh vực TTTL còn rất mới mẻ. Để nhanh chóng đạt được sự thống nhất và hợp lý của hoạt động TTTL, trước mắt cần ưu tiên những tiêu chuẩn có hiệu lực bắt buộc áp dụng bằng cách viện dẫn trong các văn bản quy phạm pháp luật hoặc viện dẫn trong các quy chuẩn kỹ thuật;

- Tổ chức rà soát các TCVN về TTTL đã ban hành để quyết định sửa đổi, bổ sung, thay thế hoặc huỷ bỏ theo quy định của Luật TCQCKT.

Tài liệu tham khảo

1. Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật (hiệu lực từ 01/01/2007)

2. Nghị định số 127/2007/NĐ-CP quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Tiêu chuẩn và Quy chuẩn kỹ thuật

3. Cơ sở tiêu chuẩn hóa/ Tổng cục Tiêu chuẩn-Đo lường-Chất lượng. -Hà Nội, 1999.-123 tr.

4. TCVN 6450:1998 (ISO/IEC Guide 2:1996) Tiêu chuẩn hoá và các hoạt động có liên quan. Thuật ngữ chung và định nghĩa.

5. Bộ TCVN về thông tin tư liệu/Tổng cục TC-ĐL-CL.-1995

(Bao gồm: TCVN 4523-88, TCVN 4524-88, TCVN 4743-89, TCVN 5453-1991, TCVN 5697-1992, TCVN 5698-1992)

6. Phan Huy Quế. Hoạt động Tiêu chuẩn hóa trong lĩnh vực thông tin tư liệu /TC Thông tin & Tư liệu, số 4/2000.-tr.19-22.

7. Phan Huy Quế. Chiến lược nào cho công tác tiêu chuẩn hoá trong hoạt động thông tin tư liệu ? /TC Thông tin & Tư liệu, số 3/2003.-tr.9-14.

8. Phan Huy Quế. Vấn đề áp dụng tiêu chuẩn quốc tế, tiêu chuẩn nước ngoài lĩnh vực thông tin tư liệu thành TCVN/ Báo cáo tại “Hội thảo về tăng cường công tác tiêu chuẩn hóa trong hoạt động thông tin tư liệu” tổ chức tại Hà Nội 16-17/11/2006.

9. Tư liệu khai thác trên Internet theo địa chỉ: <http://www.iso.ch/>; <http://www.tcvn.gov.vn/>; <http://www.tcvninfo.gov.vn/>.